

Gledališče Toneta Čufarja

sezona 1996/97

št. premiere 302

Aldo Nicolai

**ŽENSKA JE ...
ŽENSKA**

40-letnica umetniškega delovanja

TATJANE KOŠIR

Aldo Nicolai

ŽENSKA JE ...
ŽENSKA

40-letnica umetniškega delovanja
TATJANE KOŠIR

prevod Srečko Fišer

režija in scena Marjan Bevk

kostumografija Darja Vidic

lektorstvo Alenka Bole Vrabec

gib Alenka Hain

igrajo

Tatjana Košir

Mira Bolte

Nataša Ravnik

pianist Primož Kerštanj

luč Vinko Bric

Slavko Likovič

ton Klemen Vrabec

šiviljski atelje Danica Žemlja

Nataša Škrilec Rožič

rekviziterka Zvonka Divjak

sufler Matjaž Peskar

A. Benedetti: "Dva ducata rdečih vrtnic", režija Bojan Čebulj

ŽENSKA JE ...

...oseba ženskega spola, navadno odrasla ... ženski: nanašajoč se na predstavnike spola, katerega značilnost je roditvena sposobnost ... (Slovar slovenskega knjižnega jezika - V/990)

... duhovni element onstran vitalnega elementa. Duša je kombinacija moškega in ženskega načela. Moško oddaja življensko moč, to življensko načelo pa je podrejeno smrti. Žensko nosi življenje, daje življenje. Na mitični ravni velja duh za moško: duša, ki oživlja meso, velja za žensko; gre za skrito dvojnost animus - anima. Kadar se ti besedi uporabljata na duhovni ravni, ne določata spolnosti, temveč žar in sprejemljivost. Ločevanje na žensko je znamenje ločitve (spodnja voda, zgornja voda; zemlja - nebo). V takšnem ezoteričnem

G. Haske: "Dnevnik Ane Frank", režija Jože Tomažič

smislu je nebeško moško, zemeljsko pa žensko. Če se postavimo na biološko raven in če moško in žensko razlagamo na spolni način, pridemo v veliko zmedo ... (Slovar simbolov 372) ...

V veliko zmedo zaidemo tudi takrat, če izpovedi Nicolajevih žensk razumemo preveč dobesedno. Če razumemo njihove zgodbe kot golo zaničevanje ali obsodbo moškega. Dejstvo je, da so vsi moški, o katerih naše ženske govorijo, končali svoja življenja - tragično ali naravne smrti. To nas v teh primerih ne zanima. Dejstvo je tudi, da so vse te ženske preživele ali nadživele moške. Tudi izid tega "boja" bi bil preveč banalen za naše zanimanje. Povsem druga zanimivost bode na plan, če moškega v teh ženskih izpovedih razumemo kot družbo in žensko kot osamljenega posameznika v njej. Družbo, ki hoče obvladovati in človeka, ki hoče živeti. To so izpovedi oseb, nekoč ljubljenih, nikoli vulgarnih, ki jih je krutost sveta - družbe odrinila, čeprav so včasih tudi sami pomagali vzdrževati to krutost - so izpovedi rabljev in žrtev hkrati. Ampak ker se v svetu ne udejanjajo več kot rablji, temveč kot žrtve, so obsojeni na osamljenost. In monolog je tista gledališka oblika, ki najbolj odgovarja osamljenosti. In v tem je Aldo Nicolai mojster. Beseda mu teče gladko, zgodbe so polne presenetljivih obratov, niso ne samo tragične niti samo komične. So oboje hkrati. In to Nicolajeve osebe dosegajo z neverjetno mero samoironije, kar zahteva tudi poseben način igralske interpretacije - z distanco, kjer se igralec mestoma odlepi iz zgodbe in jo opazuje s strani ter jo izpostavlja lastnemu posmehu in smehu publike. Nicolajeve osebe ne jadikujejo nad svojo usodo, usoda je zanje sicer grenkoba, s katero pa je treba živeti na najbolj zabaven način in preživeti ... In če kdo to v življenju zna, znajo to ženske. Mnogi filozofi, psihologi, umetniki in tudi zakonski možje so poskušali in bodo še poskušali to doumeti. A zastonj. Ženska nas vedno znova in znova privlači, čeprav včasih sami ne vemo zakaj. In dobro je tako, da ženska ostaja skrivnostna, nikoli do konca razumljiva, zato ker ženska je ...

Ž E N S K A ...

Marjan Bevk

MOZAIK, SESTAVLJEN IZ ENAINOSEMDESETIH ŽENSKIH LIKOV

40-letnica umetniškega delovanja
TATJANE KOŠIR

Tatjana, ko sem prelistavala stare albume z gledališkimi fotografijami in naštela, da si odigrala enainosemdesetih vlog, sem zasledila med igralci predvojnih generacij tudi ime tvoje mame; je gledališče stopilo k tebi kar skozi domača vrata, je bila mama tista, ki te je pripeljala na odrske deske ali kdo drug?

W. Shakespeare: "Hamlet", režija Srečko Tič

"Veliki mojstri peresa", režija Bojan Marošević

Ne vem, kako bi rekla. Ne spomnim se, da bi bili v naši rodbini kakšni veliki igralci. Vsi so igrali in še igramo ljubiteljsko. Moja mama in moja teta, jaz, moja sestra, moja otroka in zdaj že vnukinji. To se pravi, da se teatrski geni dedujejo iz roda v rod. Želja, biti in delovati na odru, je očitno neomajna. Mama me ni posebej navduševala, naj se vključim v gledališče, je pa obema, meni in sestri pustila prosto pot, nobene dejavnosti nama ni branila, če sva se le ogreli zanjo. Tako kot sem jaz vodila v gledališče svoja otroka, je tudi mama vodila sestro in mene. Po drugi svetovni vojni se na oder ni več vrnila, posvetila se je planinstvu in telesni kulturi. Telovadbo je vzljubila še posebej, saj še danes, pri enainosemdesetih letih, enkrat na teden zahaja v telovadnico.

A. T. Linhart: "Ta veseli dan ali Matiček se ženi", režija Miran Kenda

In tako sem se tudi jaz znašla v telovadnici, pozneje sem plesala pri jeseniški folklori. Z igranjem sem se spopadla že v rosnih letih, v šoli - na proslavah, nastopala sem v raznih centrih, ki jih je bilo v mojih mladih letih kar dosti. Prvo premiero sem doživela pri šestnajstih letih, ko smo na Obrtni šoli uprizorili "Bratovščino sinjega galeba" - igrala sem Milevo. Kmalu zatem so se zvrstile še tri uprizoritve na Delavskem odru pri Jelenu. In potem so igralski geni do kraja udarili na plan - pristala sem v našem teatru, kjer sem, vidiš, vzdržala toliko let.

V 40-ih letih si stala na odru 1135. Igrala si vse, od vlog v otroških predstavah do komedijantsko razigranih žensk do pretresljivih usod, kakršna je bila vloga Marte Washington v drami "Ljubezni Georgea Washingtona". Daješ prednost komediji ali drami?

Rada igram vse, saj se pri amaterjih ne moreš zmišljevati "to bi - to pa ne"! Če imaš veselje do igranja, se spopadi z vsemi vlogami. Potem začutiš, kam te nese. No, mene je verjetno zaneslo bolj na komedijsko stran. Rada se smejim in vesela sem, če nasmejem tudi publiko.

Pri enainosemdesetih vlogah, kolikor si jih upodobila, si delala z različnimi režiserji. Imeni Srečko Tič in Jože Tomažič sta že legendi jeseniškega gledališča. Kakšni so tvoji spomini naju?

Samo lepi, to sem že velikokrat rekla. Ona dva sta tista, "dobrotna krivca", ki sta me "potunkala" za vse moje življenje na oder.

E. Ionesco: "Stoli", režija Miran Kenda

V mozaiku osemdeset in ene vloge so zagotovo nekatere, ki so ti posebno ljube. Kaj je bilo tisto, kar je tem "izbrankam" dajalo še posebno ustvarjalno prenicljivost?

Sprašuješ me o mojih najljubših vlogah. To ni enostavno vprašanje: rekla sem že, da sem rada igrala prav vse. No, nekateri liki pa vseeno izstopajo. Martha v "Ljubezni Georgea Washingtona" mi je res ljuba. Morda, ker sem jo delala po tolikih odrskih izkušnjah ... Morda tudi zato, ker smo jo uprizarjali ravno v tistem letu po smrti mojega moža. Nekako je bila v meni, v takem času te obdajajo samo spomini. In ko so se vrstile izdelovalne vaje, me je vseskozi prešinjalo, kaj če bi bila ta zgodba moja. To je zgodba, ki bi bila lahko zgodba vsake ženske ali moškega.

I. Brešan: "Smrt predsednika hišnega sveta", režija Vera Smukavec

S. O'Casey: "Ta pršparan jur", režija Mitija Milčinski

Zelo rada sem igrala v Ionescovih "Stolih" in Kmeclovem "Intervjuju". To so vloge, s katerimi se moraš krepko spopasti in potegniti iz sebe vse sposobnosti, zato verjetno najbolj ostanejo v spominu. Kar nekam v resnobo sem zabredla, kar ni moja navada. Sproščenost in radost užitka so komedije. Ampak, da se razumemo: ni enostavno igrati v komedijah. Na odru je veliko lažje jokati kot pa prepričljivo spraviti v smeh publiko. Vražje se moraš poglobljati, da ugotoviš ali vsaj domnevaš, čemu se bo publika smejala. Dostikrat se zgodi, da se sam nasmeješ stavku, ki ga poveš, publika v dvorani pa nič. Je mrtvo hladna. Taka odkritja razodene šele premiera. Če se to zgodi, se še enkrat zaležeš vase in na naslednji predstavi dodaš liku nekaj novih nians v želji, da bodo ugajale publiko, saj konec koncev ne igramo sebi ampak občinstvu.

No, če se ozrem še malo bolj nazaj, sem zares rada igrala v komedijah: "Ta veseli dan ali Matiček se ženi", "Naši ljubi otroci", "Cvetje hvaležno odklanjamo", "Ščuke pa ni", "Boter Andraž" - tu sva igrala skupaj z možem, "Mary - Mary" in še pa še.

Poleg treh dram, ki sem jih omenila, so mi bile pri srcu: "Dnevnik Ane Frank" (takrat sem prvokrat zaigrala v drami), "Globoko so korenine", "Ognjeni vihar", "Hamlet" - bila sem Ofelija, kar je sen vsake igralka. Škoda, ker je ne morem več igrati - z izkušnjami, ki jih imam zdaj, bi jo verjetno drugače upodobila.

Tatjana, kako se lotevaš svojih vlog? Najdeš takoj kontakt z žensko, ki ji moraš "zlesti" pod kožo, je to ljubezen na prvi pogled ali daljše spoznavanje?

M. Kmecl: "Intervju", režija Miran Kenda

A kako se lotim vloge? Najprej jo preberem in tehtam, če bom zmogla. Potem jo preberem drugič, takrat že malo začutim utrip vloge in si rečem: Tatjana, pa dajva! Potem se nekako preselim v vlogo in s pomočjo režiserja potegnem iz nje, kar se da. Krasno je, če imaš dobrega režiserja. Moram reči, da sem jih jaz imela kar nekaj. In ko vlogo mesiš in mesiš, je kot kruh: čim bolj ga mesiš, tem bolje vzhaja.

J. Anouilh: "Orkester", režija Miran Kenda

Tvoja življenjska in ustvarjalna energija se ne sprazni. Prav vsega pa človek v genih tudi nima. Zagotovo je za toliko nastopov potrebno veliko odrekanja, požrtvovalnosti in posebne ljubezni do teatra. kako zmoreš vse delo in igralsko razdajanje?

Ja, odrekanja je pa kar precej. Danes včasih ne vem, kako mi je vse to uspelo. Očitno pa mi je, saj sem še zmeraj tukaj, še zmeraj v Čufarjevem teatru. Če ne bi imela opore svoje družine, zagotovo ne bi bilo tako. Imela sem srečo in moža, ki se je prav tako spopadal z odrom. Samo na drugačen način. Drug drugemu sva bila v oporo. Enako je bilo potem z otrokoma. Včasih mi je kdo rekel, saj nisi normalna. Vedno sem odgovorila: kaj pa bi bilo, če bi se mi "nenormalni" odrekli temu, kar počnemo? Potem ne bi bilo ne gledališča, kina, televizije in ne veselje. Tako je pač življenje, vsak ga obrne po svoje. Naša gledališka himna, stara več kot štirideset let, se glasi:

*Kulturni smo oslički, za narod delamo,
na odru in privatno vam afne guncamo,
garamo neprestano, nas zmerjajo pa "vsi",
mi pa se le smejimo, nato se veselimo:
ha - ha, ha - ha, ha - ha!*

Tatjana, lani 7. novembra je minilo 40 let, odkar si debitirala v našem gledališču. Marjan Bevk, režiser s katerim si delala "Ljubezni Georga Washingtona", je tokrat izbral zate komedijo Alda Nicolaja: "Ženska je ... ženska". Misliš, da je po toliko letih izkušenj, preizkušenj in uspehov paleta treh različnih ženskih likov izziv, ki je še vedno mikaven?

Seveda je velik izziv, ampak o tem me ne sprašuj, ker me že trese predpremijska mrzlica.

Draga Tatjana, v imenu gledališča, vseh igralcev in vseh gledalcev, ki so te spremljali skozi štiri desetletja: iskrene čestitke in lep start v naslednjo, 41. sezono!

Alenka Bole Vrabc

M. Gavran: "Ljubezni Georga Washingtona", režija Marjan Bevk

Smeh med vajami

Tri dni pred kontrolno vajo:

Režiser Marjan Bevk miga Tatjani iz zadnje vrste:

"Sezuvaj se . . . , sezuvaj se . . . !"

Tatjana vidi, kako Marjan opleta z rokami in razume:

"Duvaj se, duvaj . . ."

Tatjana se našopiri in "naduva" kot puran. Marjan razpre oči do skoraj nemogoče beline: "Kaj pa je zdaj to? Vdova, ki se obnaša kot Walkira"!

Tatjana pride sumničavo na rampo: "Marjan, a ne da bi se morala zdaj enkrat sezut?"

Marjan zgroženo "Saj sem ti ves čas tulil, sezuvaj se, sezuvaj"!

VIKTOR MOHORIČ

ZLATARSTVO

Cesta Maršala Tita 41
Jesenice

Ortopedski
Pripomočki
TEPINA
d.o.o.

Jesenice, Titova 112
Tel., fax: 064 861-214, tel. 064 861-660 int.290

Zdravje je več vredno
kot zlato.

GORENJSKI GLAS

TISKARNA KNJIGOVZNICA RADOVLJICA d.o.o.